

1/2023

KNIŽNÍ ZMAČKA

ČASOPIS SPOLKU SBÉRATELŮ A PŘÁTEL EXLIBRIS

Nezapomínejte se
v novém roce 2023
občas povznést a pohlédnout na svět z výšky.

Hodně štěstí přeji Bauerovi

Milan Bauer, CRD, 2022

**SPOLEK
SBÉRATELŮ
A PŘÁTEL
EXLIBRIS**

Časopis Knižní značka vydává pro své členy od roku 1937 Spolek sběratelů a přátel exlibris založený v roce 1918 se sídlem v Praze. Název časopisu a logo spolku: akademický malíř Miroslav Haura. Na titulní straně: PF Josef Dudek, C3, 2023. Ať rok dvacet dvacet tři stojí při Váš věrně, Puti-saň ať nešetí a nezvyší Vám berně.

**K OSMDESÁTINÁM JAROSLAVA
DAJČE**

Milý Jaroslave, nedávno jsi nám společně se svou manželkou napsal: „Patříte do skupiny lidí, kteří nás dlouhá léta provázejí sběratelským světem.“ Já si již mnoho let uvědomuji, že nejkrásnější na tom našem sběratelství byla nako- nec ta přátelství a společné chvíle jak při spolkových akcích, tak, a to především, při soukromých návštěvách v ateliérech a jinde.

a květem bodláku, který jsi utrl v petr-
kovské zahradě. A ty novoročenky byly
doposud celkem dvacet dvě (byla by to
i hezká knížka).

Jaroslav Dajč, C4, 1995

Jaroslav Dajč, C4, 2018

Jaroslav Dajč, C4, 1993

První exhibris jsi pro mě udělal v r. 1992, následovala další, potom hlavně grafický doprovod mých básnických sbírek. Nejdelší byla spolupráce na našich společných novoročenkách. Začalo to tou mi- lou návštěvou Reynkova Petrkoa, kam jsi nás vzal s sebou; uvítal nás tenkrát básníkův syn Jiří. Ohlasem této návště- vy byla společná P. F. 1995 s mou básní Petkov a s tvouj grafkou Utkřižovaného

Nad tvými grafkami si vždy uvědomuji, jak jsou si naše světy blízké v námětech exhibris a grafických listů, např. biblic- kých nebo z venkovského prostředí při soužití lidí a domácích zvířat, i ve tvých bibliofilích s grafickým doprovodem básní Bohuslava Reynka a Suzanne Re- naudové.
Tvůj domovský kraj je rovněž krajem Otokara Březiny, Františka Bilka, Jakuba Demla, Josefa Florianana, Jana Zahradníč- ka či Jana Skácela. Tito všichni jsou ja- koby z jednoho rodu, a i tebe jsem vždy

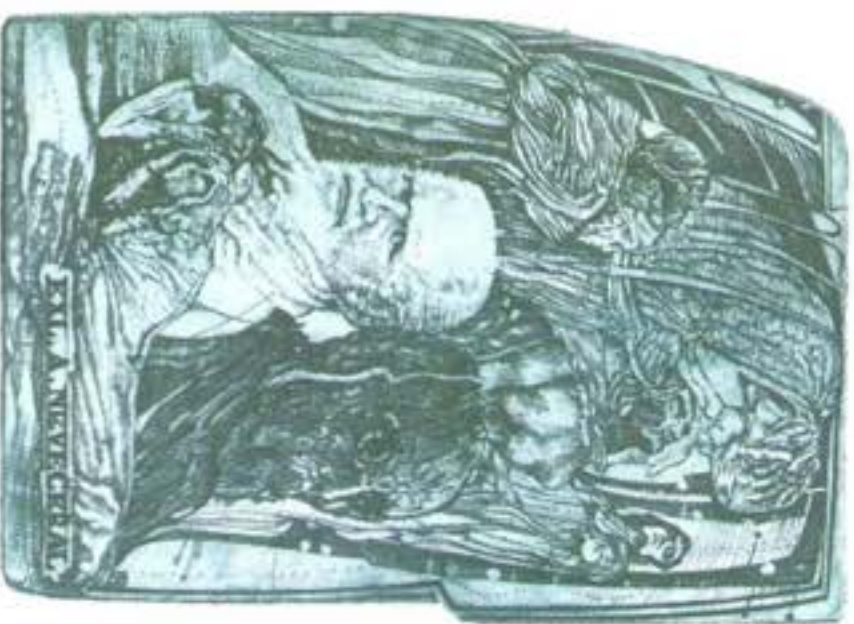
k nim přiřazoval. K tvé novoročence pro rok 2022 jsi připsal slova Jana Skácela: „Poděkujeme, že nás měl čas jak rybář rybu v síti...“ Také já děkuji za naše přátelství, které stále trvá.

Přeji ti, Jaroslave, k tak významnému jubileu především zdraví, jak jen bude možno, mnoho sil k tvým suchým jehlám (vlastnoručně tištěným za pomoci tvé manželky Marušky) a také jasnou mysl při prožívání toho nejvzácnějšího, co máme: přátelství a lásky.

Aleš Nevečeřal

K OSMDESÁTINÁM PAVLA HLAVATÉHO

Popsat či jen připomenout v několika větách veškerou grafickou tvorbu Pavla Hlavatého (nemluvě o malbě, plakátech), výstavní činnost u nás i v zahraničí

Pavel Hlavatý, Ruce, F. Bilek, O. Březina,

C3, 2023

či všechna ocenění za grafickou tvorbu je opravdu nemožné.

Sedím nad svou sbírkou Pavlových exlibris a novoročenek, nad obrazovým soupisem *Tisíc a jeden exlibris Pavla Hlavatého*, vydaným francouzským A.F.C.E.L.

Pavel Hlavatý, Čapkové, Josef a Karel, C3, 2021

r. 2021, nad monografií *Pavel Hlavatý – Tvorba 1964–2020* a nad Pavlovým vlastním textem *Amarcord* (Vzpomínám).

Pavlova exlibris dávno nejsou, snad ani nikdy nebyla, tou klasickou, jednoduchou knižní značkou, reflektující např. povolání objednavatele, s důrazem na písmo, a hlavně vlepanou do knih. Jsou to spíše věnovací listy, obrazy s příběhem, portréty desítek až stovek osobností zasazené do konkrétní doby. Je to zástup malířů, básníků, hudebních skladatelů, králů, politiků a dalších osobností. S nadsázkou od Homéra po Havla.

Předseda A.F.C.E.L. Jean-François Chasaing nazývá Pavla Hlavatého Alfonsem Muchou v oboru exlibris.

K tomu jen zmínka o volné grafice – pět listů z Křížové cesty, všechna ta homages: Leonardo da Vinci, P. Bruegel, S. Botticelli, A. Dürer...; úžasně evropské katedrály a městské veduty, bibliofiské tisky a náměty z řecké mytologie.

Pavel Hlavatý, Sblížení – Buddha – Krišna, C3, 2021

Asi tím nejvlastnějším námětem mu však zůstává erotika. Za všechny ostatní listy: soubor dvaceti exlibris z r. 2002 – *Hommage Franz von Bayros*. Ten je dnes chápán jako prorok krásy, opěvatel libida a kreslič andělských žen s duší dábla. Nejde Pavel Hlavatý v jeho stopách? Odpověď na to dala jeho půlroční pařížská výstava v r. 2012 s názvem *Art galant* v Musée de l'Érotisme.

A dostávám se tak k jubilantovým účastem na světových soutěžích v tvorbě exlibris, kde získal více než šedesát mezinárodních cen a čestných uznání. Příkladem za všechny: v průběhu loňského roku 2022 v pěti obleslaných soutěžích třikrát zvířezil (Trakal v Litvě, Apatin v Srbsku, Skopje v Makedonii), v Hongkongu obdržel druhou hlavní cenu a v Contrattalla ve Španělsku čestné uznání.

Na konec jsem si nechal jeho nejviditelnější a časově nejnáročnější výstavní činnost. Vystavuje jak své vlastní díla, tak komplety české a rakouské grafiky z Pražské grafické sbírky DRIT v mnoha galeriích v Evropě, Číně a Japonsku, např. *Franz von Bayros a ti druzí, Pozdní symbolismus v grafické tvorbě první poloviny 20. století, Současná světová grafická tvorba, Tisíc nejkrásnějších exlibris světa z 20. století* (jen do Polska v letech 1978–2022 dovezl 72 výstav). Ta aktuální, k jeho osmdesátinám, se koná od 7. 3. 2023 ve výstavní síni V. Wünscheho v Havířově.

Naskytá se otázka: Jak to, Pavle, všechno stihneš? Jak zvládáš jezdit do Polska, Francie a Itálie? Prý spíš čtyři až pět hodin denně a pracuješ převážně v noci. Velký dík patří určité tvé paní.

Dovol mi tedy, Pavle, jmenem tvých přátel, obdivovatelů a sběratelů tvých prací popřát ti k tak náročnému, ale krásnému životu hlavně zdraví, mnoho sil a neustávajícího nadšení pro další grafické zážitky a pro další tvoji činnost.

A za sebe dík za tvůj grafický doprovod k mé básnické sbírce a také za to poslední exlibris, ve kterém se vracím ke svým celoživotním láskám, k Otokaru Březinovi a Františku Bílkovi.

Končím, Pavle, známým březnovským „Za všechno díky!“

Aleš Nevečeřal

K OSMDEŠÁTINÁM LADISLAVA HODNÉHO

K předchozím mladíkům se hrdě hlásí umělecký křihař a malíř Ladislav Hodný, který oslavil osmdesáté narozeniny 14. února 2023 v Týně nad Vltavou. Zůstává věrný našemu spolku i přesto, že se tvor-

Ladislav Hodný, CRD+T, 2022

bou exhibis již dlouho nezabývá. Co je však potěšující, každý rok vytváří novoročenky, které zesílá příznivcům a přátelům. Dokonale využívá současné tiskové možnosti: sběratelé tomu přiřadili zkratku CRD (Computer Reproduced Design). V jeho pojetí se jedná o dokonale barevný digitální tisk zmenšené reprodukcce malby doplněný knihařským zlacením. Rázem se ocíneme mimo nám dobře známý svět tradiční grafiky, kde jsme si zvykli (s výjimkou litografie a serigrafie) na tmavší či

tlumené barvy, mezi výraznými barvami, které překrývá královské zlato. Překvapí nás vzájemné působení barev v harmonické skladbě barevných odstínů a kontrastů. Obdivujeme jak L. Hodný dokáže v abstraktní malbě vytvářet přírodní motivy, či dokonce vyjádřit duchovní myšlenkovou nadstavbu.

V roce 2015 vyšla rozsáhlá monografie *Ladislav Hodný*, kde se dozvíme mnoho zajímavých údajů ze života a díla obou Ladislavů Hodných (otce a syna) a můžeme si donekonečna prohlížet reprodukcce uměleckých vazeb a především maleb. Texty knihy jsou ve slovenštině, angličtině a němčině.

Tvůrcem vši té krásy je přátelský, usměvavý muž, který dokáže rozdávat radost i umělecké zážitky.

Děkujeme Ladislavu Hodnému a přeje mu mnoho let ve zdraví a tvůrčí činnosti!
Jan Langhammer

Jan Kavan, C3+C5, 2014

GRAFIKY Z ARCHÍVU JANA KAVANA

Jak název výstavy vypovídá, jedná se o bilancování vzešlé z inventury provedené v zásuvkách mého ateliéru. Je to sázka na to, zda ještě dnes obstojí grafiky vzniklé třeba i před čtyřiceti lety. Instalace každé výstavy potřebuje mít svůj řád, který se

Jan Kavan, C3+C5, 2023

musí podřídit i prostorové dispozici. Proto jsem z vývojových etap vybral zhruba tři okruhy zastoupené charakteristickými ukázkami.

Vše ovšem propojují dvě věci. Především je to technika, kterou jsou všechny grafiky bez výjimky vytvořeny. Jde o klasickou techniku tisku z hloubky, pro niž jsou matrice vytvářeny leptáním kresby do kovové desky. Já tuto techniku ovšem často přizpůsobuji svým potřebám a obohacuji tvarováním matric a jejich vzájemným přetiskováním. Druhým aspektem je lpění

na formovém realismu svého druhu. Říkám tomu nepravděpodobný realismus. Můj výtvarný názor se odvolává k reálné skutečnosti. Obdiv k jsoucnu mě nutí pokoušet se, při vši své nedostatečnosti znovu a znovu zachytit alespoň střípky z toho bohatství a sestavovat je do vzorce své vlastní mozaiky v naději, že nepravděpodobnost takového realismu se dá vyjádřit trocha podobenství o chaosu naší doby.

Jan Kavan 15. 2. MMXXIII

Výstava byla zahájena vernisáží 9. března 2023 v Galerii u lávky v 17 hodin. Výstavu uvedli: Jan Kavan, Pavel Sivko a Ivan Mládek. Výstava potrvá do 30. dubna 2023.

FASCINUJÍCÍ SVĚT JANY KOTŠCHOVÉ

Začátkem října loňského roku jsem se prostřednictvím sociální sítě seznámil s paní Janou Kotšchovou a necelé dva týdny

EX LIBRIS • DARINA MIKESKOVÁ
Jana Kotšchová, C3, 2020

poté jsme si již spolu povídali na setkání sběratelů a přátel exlibris v Moravské Třebové. Zde jsem zjistil, jak je mi její pohled na svět blízký.

Jana Kotschová, C3, 2022

Popravdě řečeno, příliš času na povídání nebylo, doháněli jsme to až později telefonicky. Na stole před výtvarnicí totiž ležely ukázky její tvorby: fascinující rozmanitosti z přírody – od těch nejnemanitostí z přírody – od těch nejnemanitostí z přírody přes načepýřené ptáky, jejichž peří vás při bedlivém prohlázení téměř zašimralo na nose, až po detailně provedené rostliny s jejich květy – to vše s precizností připomínající ilustrátory starých přírodopisů. Součástí tvorby Jany Kotschové je však i fantazijní svět: s přivřenými víčky vidíme tančit nebeské trubace, šašky, kteří vědí své a dovoli nám zapomenout na všechna trápení, nebo můžeme plout oceánem v doprovodu mořských panen...

Jana Kotschová (*12. 11. 1959 Šumperk) se výtvarné tvorbě věnuje od svých čtrnácti let, základy pro svou uměleckou tvorbu získala u akademického malíře Lubomíra Bartoše. Opakovaně, ale neúspěšně, se hlásila na Uměleckoprůmyslovou školu v Uherském Hradišti, nakonec v r. 1979 absolvovala Střední odbornou školu ve Frydku-Místku, obor aranžér. Po ukon-

Jana Kotschová, C3, 2023

čení školy pracovala do roku 1993 jako rektorní výtvarník a návrhář a od roku 1994 se věnuje samostatné výtvarné tvorbě. Jejími oblíbenými technikami jsou perokresba a suchá jehla. Díky nim dokáže detailně zobrazit krásy živé přírody – jak z rodného Šumperska, tak z exotických zemí. Kromě toho ji fascinuje lidská tvář, ale nikoliv ta krásná a hladká, ale vráscitá, ve které se zrcadí životní prožitky. Poprvé vystavovala v r. 2009 na zámku Rapotín. Svě dílo pak představila v šumperské Eagle Gallery jak samostatnou

výstavou (*Přijátá výzva* 2021), tak dvěma společnými výstavami s dalšími českými a zahraničními výtvarníky (*Havran* 2017, *Labuť* 2018). Zúčastnila se společné výstavy *Havran* 2017 v galerii Papírna ve Vel-

Jana Kotschová, C3, 2022

kých Losinách a v roce 2021 zde měla samostatnou výstavu. Obzvláště ráda vzpomíná na svoji výstavu v Postělmově, v rodišti svého dlouholetého kamaráda, výtvarníka Jaroslava Minaře (1946–2020), kterou uspořádala na jeho počest v r. 2022. V zahraničí vystavovala v Polsku v Čenstochově a Radomsku, před dvěma lety pak na Ukrajině společně s profesorkou Elenou Čepeljukovou.

Jana Kotschová se věnuje rovněž knižní ilustraci. Její práce znají v Bangladéši, kde ilustrovala sbírku básničky Rubi Rahmánové, a pro polského básníka Lecha Grochulského letos chystá ilustrace jeho básní. I když ve své tvorbě raději upřednostňuje volnou grafiku, ráda se věnuje i tvorbě

exlibris. Jejími prvními exlibris byla trojice listků s erotickými náměty pro Jana Wense. Tvorbu exlibris pokládá za poctivou, smysluplnou a především krásnou práci, která je částečně spojena i s napětím, jak bude dílo zadavatelem přijato. Následná oboustranná radost je podle slov výtvarnice návykovou záležitostí.

Ještě jednu věc mám s Janou Kotschovou společnou: členy SSPE jsme se stali v loňském roce 2022 a oba jsme nadšení z atmosféry, která mezi sběrateli na setkáních panuje.

Práce Jany Kotschové jsou pro zájemce ke zhlédnutí na jejich facebookových stránkách. Případný kontakt na výtvarnici: jhrobarova@seznam.cz.

Jaroslav Čada

STOLET OD NAROZENÍ KARLA SAMŠIŇÁKA (1923–2008)

„Nejsem historik a nikdy jsem se jím necítil. Jsem jen sběratelem a jestliže je pravda, že sběratelství je určitá mozková porucha,

Karel Samšišník, 2005, foto J. Šulc

„Jsem těžce nemocen,“ napsal RNDr. K. Samsišňák, ČSc.

Netuším pravý důvod Karlovy náklonnosti ke mně a později i k manželce Marii. Těch styčných bodů v životě ale byla celá řada: důvěrná znalost Českého ráje, příslušnost ke spřízněným starým soboteckým rodům, studentská léta v Mladé Boleslavi, společní známí, např. Otakar Votočka –

Alena Antonová, X3, 1976

novopacký rodák, Václav Rudl, Karel Vík, Vladimír Mikule a dlouhá řada výtvarníků a sběratelů exlibris.

Měl jsem K. Samsišňáka rád pro jeho pověstavá vyprávění opřená o znalosti a osobní poznatky, pro jeho kousavý, ale laskavý humor s nádechem ironie. Byl všímavý, měl přirozené organizační schopnosti. V mezních společenských situacích neztrácel rozvahu a nacházel vždy nápaditá a vhodná řešení. Tyto sympatické vlastnosti ho doprovázely po celý život již od mládí. Jeho zájem o kulturní historii se

zvláštním zřetelem k výtvarnému umění se projevil u Karla Samsišňáka již během 2. světové války. Jako student upozornil na záměr vykácet v r. 1947 lipovou alej na soboteckém hřbitově. Zachránily ji následné protesty občanů, památkářů a ochránců přírody. Je zajímavé, že jeden z jeho předků, Jan Samsišňák, byl tesařem a při zastřešování Humprechtu se podílel na zhotovení dřevěného kruhového krovu.

Alena Antonová, X3, 1982

Praxe získaná několikaletou péčí o sbírky soboteckého muzea na loveckém zámečku Humprechtu způsobila, že mu byla po vystudování přírodovědecké fakulty UK v Praze (1945–1949) nabídnuta práce vedoucího okresního muzea v Děčíně. V Děčíně pracoval jako muzejník v letech 1949–1954. Výrazně se podílel na vzniku

městské galerie, která byla založena ještě před ustavením krajské galerie v Litoměřicích.

Sblížil se s kolegou kunsthistorikem dr. Otakarem Votočkou, ředitelem městského muzea v Litoměřicích (1950–1954), který pak na dlouhá léta (1956–1977) převzal řízení krajské galerie v Litoměřicích

Alena Antonová, X3, 1998

a své galerijní působení završil jako vedoucí sbírky moderního umění v Národní galerii v Praze (od r. 1978). V roce 1955 odešel dr. K. Samsišňák pra-

covat do Biologického ústavu ČSAV a po krátké době přešel na Parazitologický ústav ČSAV, kde pracoval až do odchodu do důchodu r. 1983. Byl uznávaným odborníkem se zaměřením na výzkum roztočů a získal i mezinárodní uznání. Je autorem 160 vědeckých prací, zejména o varoaze a úhynu včelstev a o roztočích vyvolávajících alergie u člověka.

Dr. K. Samsišňák byl **předsedou SSPE v letech 1977–1994** a vynikal neformálním vřizováním spolkových záležitostí

Karel Vík, P1

ve spojení s jeho příslovečným humorem. Náš spolek v době tuhé normalizace připadal snaživým kulturním ideologům jako nepotřebný a hrozil mu zánik. Činnost Spolku byla sledována spolupracovníky StB, kteří byli členy i funkcionáři SSPE. Předseda dr. K. Samsišňák patřil mezi osoby trvale sledované StB. Spolek musel být přiřazen k některé státem uznávané insti-

tudí. Dr. K. Samsišňákovi se podařilo připojit Spolek od roku 1972 jako kolektivního člena k Československé vědecké společnosti *pro estetiku při ČSAV*. Toto dlouhé sousloví pak figurovalo v záhlaví nadále vydávaných Zpráv SSPe až do začátku roku 1992.

Alena Antonová, X3, 2001

Dr. K. Samsišňákovi se naskytlá r. 1971 možnost pronajmout si garsoniéro v chátarajícím soboteckém **Šolcově statku**. To byl tehdy jediný obyvatelný prostor v rozsáhlé patrové roubené usedlosti. Zbývajcí

místnosti sloužily jako depozitář místního muzea. Pustil se okamžitě do nejnnutnějších oprav a zlikvidoval začínající dřevoková střecha. Na renovaci statku se podílel také můj dobrý známý, písmák a kamenosochař Vojtěch Kopic (1909–1978) ze statku v Kacanovech-Vrších. (Pamatuji se, jak chodil hrát na harmonium na blízký hrad Valdštejn.)

Po dlouhém naléhání se podařilo, že muzeum odstěhovalo svůj inventář a dr. Samsišňák mohl postupně realizovat svůj sen – na nepřející dobu odvážný zámer – zřídit v přízemní sednici soukromou galerii výtvarného umění.

Podařilo se mu získat povolení a otevřít v Šolcově statku stálou výstavní síň výtvarného umění a v rámci sobotecké Osvětové besedy zde pořádat pravidelné vernisáže výstav. Na první výstavě zahájené 1. 7. 1974 bylo představeno dílo běloruského grafika J. N. Tichanoviče v rámci konání 18. ročníku Šrámkovy Sobotky.

Na konci sedmdesátých let jsme poprvé s manželkou Marií přijeli autem z Ústí nad Labem do Sobotky ke Karlovi Samsišňákovi na soukromou návštěvu. Patřili jsme určitě mezi vyvolené, když místem setkání nebyl Šolcův statek, ale řadový domek „Na Benešově“ čp. 264 za náměstím směrem na Čalovice. Byli jsme pozváni na posezení u kávy do domku pana mistra Kafky k malé, ale milé Anince Kafkové, nerozlučné kamarádce K. Samsišňáka a hlavně neúnavné organizátorce neformálních posezení po vernisážích v Šolcově statku, v nichž spatřovala své „životní poslání“.

V roce 1987 odchází dr. Samsišňák do důchodu, opouští Prahu a definitivně se vrací do rodné Sobotky.

V rámci restitucí přechází v roce 1990 památkový objekt Šolcův statek do sou-

kromého vlastnictví dr. Karla Samsišňáka. Působil tu desítky let *Spolek zedlanců* pod dozorem laskavého hospodáře Karla a zásluhou výtvarníka Zdeňka Mlčocha a Jirky Demla se rozdávaly rozkošné „posezenky“ – pamětní lístky na setkání u kadlubu. V červnu 2005 bylo oficiálně uznáno

Alena Antonová, X3, 2003

občanské sdružení *Přátelé Šolcova statku*. Patřil jsem k občasným návštěvníkům vernisáží, převážně začátkem prázdnin, když se tu konal festival Šrámkova Sobotka. S Karlem jsme několikrát šli na hřbitov pod Humprechtem za Fráňou Šrámkem a jeho

ženou Milkou, k hrobu s bustou básníka Václava Šolce a snažili se vyznat ve všech těch Ortech, Macounech, Šolcích a dalších rozvětvených rodech Sobotceka.

S úctou se mu klaním za to, jak vyřešil posmrtné záležitosti už osamělé umělkyně-profesorky Naděždy Melnikové-Papouškové uložením její urny do sobotecké hrobky rodiny Samsišňákových.

Jen jednou jsem ho doprovázel, když ještě byl v kondici, na delší procházce k Semtínské lípě, dále na náves libezné obce Vesec se sochou sv. Starosty, roklí do údolí Pláňkanku k oslavované studánce Roubence, dále do Střehomí a zpět do Sobotky. Národné, ale stálo to za to!

Karlovi jsem do smrti vděčen za mnohé, ale především, že se uvolil dne 15. května 1976 provázet náš autokarový zájezd ústecké pobočky KPvU Českým rájem; kromě gotické sbírky na hradě Kostí nás zavedl do síně Františka Kavána v Libuni, na stálou muzejní expozici T. F. Šimona v Železnici a na zámek Staré Hradky. Jako velký obdivovatel, propagátor a objevitel tehdy málo známého Vladimíra Komárka mě s ním osobně seznámil a přimluvil se, aby přijal v Nedvězí náš další zájezd z Ústí nad Labem. A nakonec: zařídil mé jediné osobní setkání s malířem a grafikem Josefem Jírou v Šolcově statku na prázdninové výstavě v roce 1980.

Na Karla Samsišňáka stále vzpomínám a jsem rád, že se provozování galerie ujal jeho syn – současný majitel statku – RNDr. Jan Samsišňák, nyní již rovněž aktivní senior.

Jiří Ort

RNDr. Karel Samsišňák se narodil 2. 1. 1923 v Sobotce (okr. Jičín) a zemřel 2. 8. 2008 v Prachaticích. Publikoční činnost zahájil v r. 1957 spoluautorstvím na knize *Klíč zvěřeny ČSR II (Mravenci)*. Následovaly desítky

článků v odborných domácích i zahraničních časopisech. Autorsky se podílel na odborné publikaci *Roztoči a klíšťata škodící zdraví člověka*, Praha, Academia, 1979. V roce 1983 mu Československá akademie věd udělila stříbrnou medaili G. J. Mendela za celoživotní přínos biologickým vědám. Pokud se týče literatury o výtvarném umění,

Jaroslav Klápště, C4, 1986

Ize vyhledat jeho články ve Zprávách SSPE, sbornících SSPE a publikacích SCB (Traktát o Váchalovi, 2007). V letech 1973–1981 vydával spolu s V. Mikulem a J. Vítáčkem časopis Okno, v němž poprvé vyšly paměti malíře Vladimíra Komárka Pojednání o mé radostné cestě od kolébky ke krematoriu. Svůj ironický humor projevil v pojednání Omouchách a liddech (Praha 1993). Poslední kniha, na které se autorsky podílel, Sobotec-

ko minulého století vyšla posmrtně v roce 2008. Regionální muzeum a galerie v Jiříně připravily k letošnímu 100. výročí narození Karla Samsiňáka výstavu Vzpomínka na Karla Samsiňáka; vernisáž se konala 23. února 2023 a návštěvníci si výstavu mohli prohlédnout do 9. dubna 2023. Jan Samsiňák napsal knihu Příběhy Karla Samsiňáka – Kratochvilné čtení, která vyšla k vernisáži výstavy.
www.solcuvstatek.cz

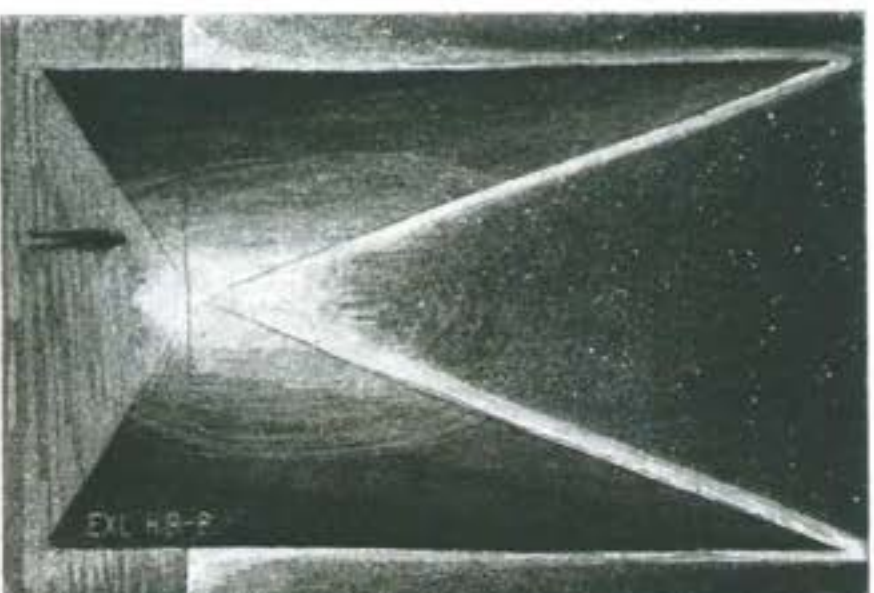
Dovoďte mi malou vzpomínku: Jako nový člen SSPE a začínající sběratel exhibis jsem se zúčastnil valné hromady SSPE, která se konala 17. 4. 1994 v Národním domě na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze. Hlavními body jednání byla příprava 32. světového kongresu FISAE 1996 v Chrudimi a volba nového výboru SSPE, který měl zajistit úspěšnost tohoto kongresu, prvního v České republice. V autoritativním proslovu ke shromážděným členům přednesl dr. Ivo Prokop požadavek, aby se on stal budoucím předsedou SSPE, že se zaručuje za úspěšnost tohoto kongresu jak po stránce organizační, tak finanční. Dr. K. Samsiňák, který se v předchozích letech jako předseda SSPE marně pokoušel o to, aby byl uspořádán v Československé socialistické republice kongres FISAE, a komunistické úřady to vždy zamítly, nebyl do nového výboru zvolen a po návrhu dr. Prokopa se stal čestným předsedou SSPE. Takto byl odměněn člověk, který zachránil náš spolek před zánikem a byl jeho předsedou osmnáct let. Od té doby se dr. Samsiňák vyhýbal účasti na jakémkoliv akci SSPE a asi pouze jednou, ke konci svého života zavítal na XI. trienále českého exhibris 2006 do Chrudimi, aby se rozloučil se svými dlouholetými přáteli.

Jan Langhammer

PŘEDSTAVUJEME NOVÉ AUTORKY – HELENA KALNÁ

Vášim hlavním profesním oborem je architektura – v Praze máte vlastní architektonické studio. Ve svém volném čase tvoříte grafiky – jaká byla Vaše cesta ke grafické tvorbě?

Od dětství jsem navštěvovala základní uměleckou školu, kde jsem se věnovala většinou kresbě. Někdy kolem patnácti let jsem začala navštěvovat výtvarné kurzy u pana Josefa Dudka, který, jakož-

Helena Kalná, C3+C5, 2022

to grafik, nás ke grafické tvorbě směřoval. Pamatuji se, že jsem mu donesla skicu, kterou jsem nakreslila při poslechu Karla Kryla, alba Rakovina. Řekl, že námet by se hodil na grafiku. A tak vznikla moje první mezzotinta. Tvorba matrice i tisk samotný mě uchvátil. Jelikož jsem si nápady a myšlenky zaznamenávala

do sešitů, měla jsem námětů poměrně hodně a v grafice jsem pokračovala. Později, během praxe architekta, jsem si pořídila vlastní lís a vybavila svoji dílnu.

Odkud při Vaší grafické tvorbě čerpáte inspiraci? Projevuje se nějak ve Vašich grafkách Vaše profesní zázemí – ať už v námětech, či technice kresby?

Inspirační zdroje mám v běžném životě. Věci, které zažívám v osobním životě nebo které pozoruji a cítím ve společnosti. Tvorba mi poskytuje zpětnou vazbu. Hodně mě také inspiruje jiné umění, hudba a literatura a také filozofie. Ve své profesi pracuji s prostorem, to je na architektuře naprosto fascinující. Kresba se mi při práci velmi hodí, takže nejsem závislá pouze na softwaru, a klienti přijímají kresbu většinou velmi pozitivně. Prostory a tělesa se objevují i v mé grafice, mají tam symbolickou roli, jsou metaforou nějakého pocitu. Na rozdíl od architektury, kde se zaměřuji na vytváření příjemných a funkčních prostorů, v grafice mohu zpracovávat i ty drsnější emoce.

Aréna, Na dně, Labyrint, Muž na voru, Věci, na které jsi sám – tak zní názvy některých z Vašich děl. Barevné spektrum – černá, bílá, odstíny šedé. Celková atmosféra Vaší grafické práce je spíše temná, naplněna samotou, hledáním a velkými výzvami. O čem tato díla vyprávějí? Jaká nesou poselství?

Ano, vlastně to říkáte naprosto přesně. Moje tvorba je o zásadních věcech a o momentech, které nejsou v životě úplně jednoduché. Protože právě ty potřebuje člověk zpracovávat. Konkrétní témata bych si však nechala pro sebe. Pouze bych uvedla, že si nemyslím, že moje grafiky jsou prvoplánově temné. Myslím, že jsou upřímné, jdou k jádru věci, a ráda také využívám ironii. Samota tam nejspí-

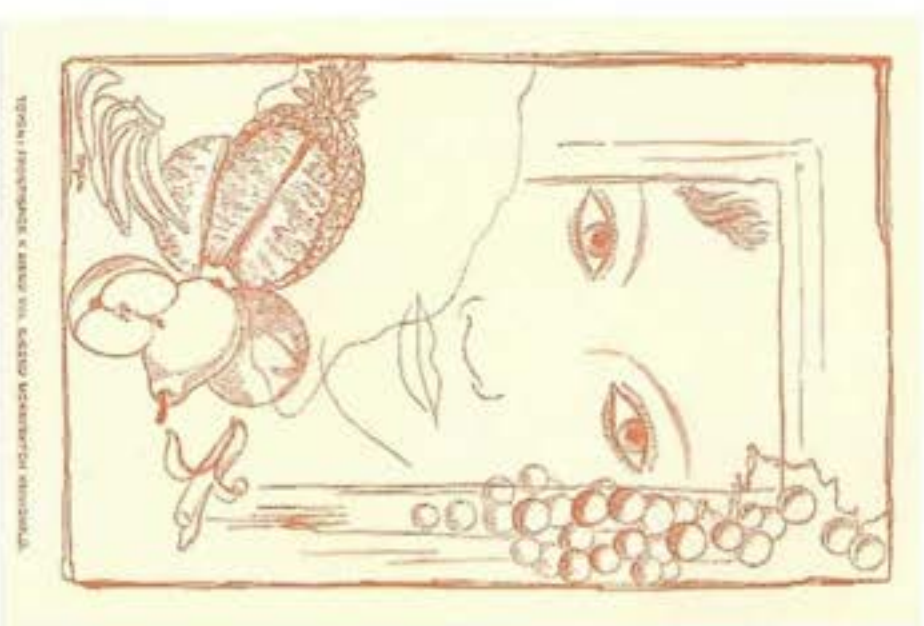
FOTOGRAFIE NA PAMÁTKU

Dne 12. února 2023 jsme si připomněli nedožitě devadesáté narozeniny Vladimíra Suchánka, světově uznávaného grafika – mistra v technice litografie. V živé paměti ještě máme velkolepou retrospektivní přehlídku umělcovy tvorby k jeho osmdesátinám s názvem Melancholická ulita, která se uskutečnila v Císařské konírně Pražského hradu v roce 2013 pod záštitou prezidenta Václava Klause.

Vzhledem k tomu, že v jeho díle najdeme řadu hudebních námětů, které vypovídají o jeho celoživotní lásce k muzicování, připomeňme si jej také jako frontmana a klarinetistu amatérské kapely GRAFIČANKA, založené v roce 1972, v níž na jejím začátku hráli další hudebně nadaní grafici: Jiří Anderle (bicí), Karel Demel (pozoun), Jaroslav Hořánek (harmonika), Jiří Sliva (kytara) a Jeňýk Pacák (kontrabas). Na snímku mého již nejšíciho spolužáka Jardy Najmana z vernisáže výstavy Jaroslava Chudomela v Galerii Hollar jsou V. Suchánek (klarinet), J. Sliva a J. A. Pacák (oba kytara).

Jiří Ort

všeobecného a odborného školství, divadla, knihovny, muzea a zájmových spolků. V čele kulturních aktivit stáli vedoucí pracovníci škol a kulturních institucí, mezi nimi v neposlední řadě stře-

Toyen, P1+T, 1936, příloha *Bibliofila XIII*

**ZE ZÁSUVK ANTIKVARIÁTŮ
PROSTĚJOVŠTÍ PŘÁTELE UMĚNÍ
A TOYEN**
V květnu roku 1936 uspořádali prostějovští sběratelé bibliofilů a exlibris 8. schůzku Skupiny moravských knihomilů. Prostějov se tak zařadil mezi moravská města, která tuto akci postupně uspořádala, tj. mezi Olomouc, Kroměříž, Uherské Hradiště, Moravskou Ostravu, Brno, Přerov a Břeclav. V polovině 30. let byl Prostějov vedle potravinářského, strojírenského a textilního průmyslu sídlem

doškolský učitel, publicista a sběratel Josef Glivický, dále účetní, přítel Jiřího Wolкера, divadelník, sportovní činovník, člen Muzejního spolku Běluš Krapka, gymnaziální profesor, historik, publicista a správce muzea dr. Jan Kühndel, tajemník obchodního grémia František Nadymaček, gymnaziální profesor, publicista Jan Cejpek, revizor a úředník Městské spořitelny František Brázdil, účetní Leopold Dolák, gymnaziální profesor a publicista Bohumil Tomášek, středoškolský profesor a básník, rodem z Prostějova, dr. Jaroslav Zatloukal. Zapojily

se i špičky průmyslu a bankovníctví známých jmen: Kovářík, Wichterle, Wolker, Neumann. Tito lidé nejen organizačně zvládli uspořádat sjezd 165 knihomilů,

hlavou zrcadlící se v rámečku obklopeném exotickým ovocem. Půvabný, téměř kulatý obličej se širokým nosem je variací typu, který Toyen používala v letech 1935–1936, ten se blíží jejímu autoportrétu nebo např. filmové fotografii Jiřiny Štěpničkové.

LÍDY KOVÁŘÍKOVÉ EX LIBRIS

Toyen, P1+T, 1936, ze sbírky *MUDr. S. Kalabuse*

ale také nabídli účastníkům několik kvalitních bibliofilských tisků s ilustracemi významných grafiků, které na úrovni výtisků místní firmy. S umělci nepochybně komunikoval právě Josef Glivický, který se s mnohými z nich osobně znal. Mezi prostějovskými tisky zaujímá místo i dvojjstránka *Menu* večere pořádané pro účastníky v Národním domě výtisknutá červeně na okrovém papíře. O grafickou výtvarnou podobu požádána Toyen, která připravila celostránkovou kresbu s dívčí

raznit, že František byl poučeným sběratelem moderního umění a podle svědectví se v jeho sbírce nacházela díla Špály, Filly, Kubišty, Čapka, Antonína a Linky Procházkových a další. Je tedy možné, že návrhy od Toyen objednával František a knižní značku nejspíše pro svou sestru Lídu, nikoliv pro matku Ludmilu. Starší dáma typu paní Kováříkové by stěžejně hlasila při své prezentaci s domácími křestním jménem Lída, dokonce na exlibris od avantgardní malířky.

Kresba exlibris je opět variací typu oblíbené užitého pro Menu, tentokrát se zavřenými očima. Je zajímavé, že text *Ex libris* je součástí štočku, ale jméno majitelky bylo přisázeno. Je to zřejmě z čer-
né zinkografické reprodukce v Bibliofilu XIII, 1936, č. 7-8, s. 121. I když byl použit původní štoček, přisazené jméno je pro-
taženo do větší šířky než na originální značce reprodukované ve Sborníku SSPE 2008.

Zdá se, že redaktor Bibliofila B. Beneš Buchlovan nebyl příliš seznámen s produkcí Škeříkova Symposionu a nakladatelskými exlibris od Toyen a ani s jejími návrhy pro soukromé sběratele, protože ve výše uvedeném Bibliofilu XIII, 1936, s. 123, píše: *Toyen, obdobně mající za sebou hojnou tvorbu knižní, jest vlastně v exlibris jménem novým listkem pro Lidu Kovářikovou, nepřehlídíme-li k universální značce edice Symposion, jak byla tuším chystána.* Připomeňme, že v roce 1936 měla již Toyen za sebou nejméně sedm univerzálních nakladatelských značek pro Symposion a několik značek soukromých.

Jana Paryzková

Na tomto místě se sluší poděkovat paní PhDr. Haně Bartkové z Prostějova za ochotné sdělení rozsáhlých a podnětných informací o prostějovských rodáčkách a jejich kulturních aktivitách.

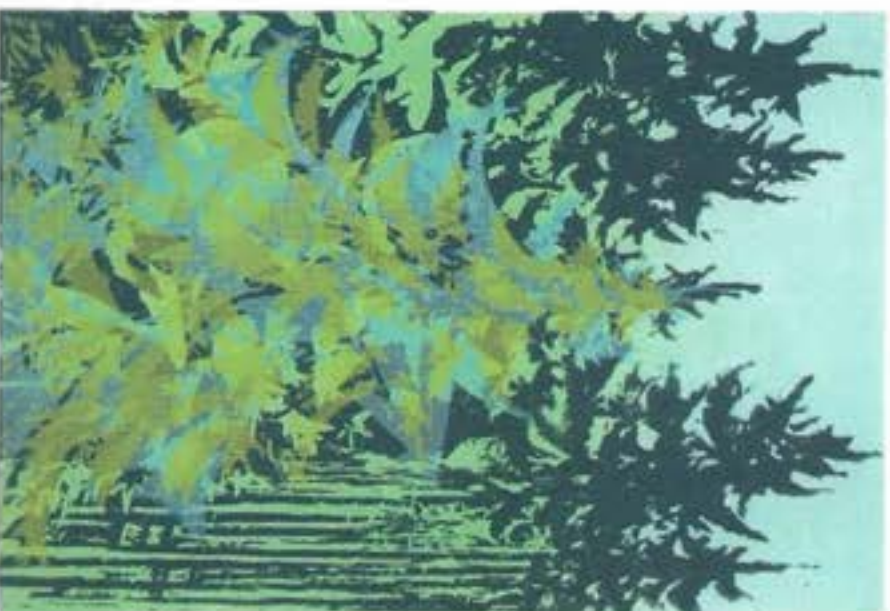
Informační zdroje:

BARTKOVÁ, Hana, historička v Prostějově. Soukromé sdělení rodopisných a místopisných dat prostějovských rodáček a kulturních pracovníků.

Bibliofil XIII, 1936 (redaktor Bedřich Beneš Buchlovan), s. 121.

XXVIII. FESTIVAL KOMORNÍ GRAFIKY

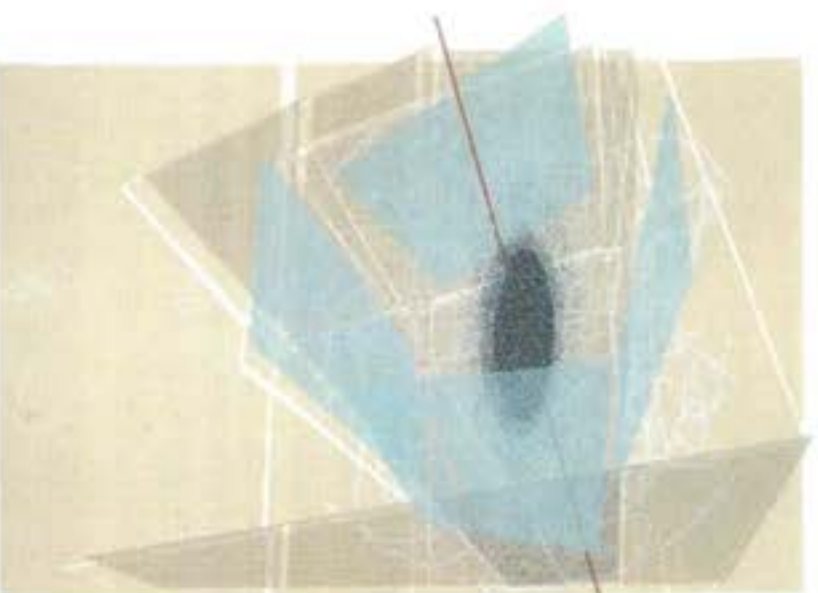
Tradiční Festival komorní grafiky v Galerii Hollar v závěru roku byl zahájen vernisáží 7. 12. 2022 a trval do 23. 12. 2022. Úvodní slovo napsala kurátorka výstavy paní Vilma Hubáčková: „Přehlíd-

Helena Hordíková, X3, 2019

ka komorní grafiky se stala oblíbenou předvánoční akcí Galerie Hollar, bývá příjemným zakončením jejího ročního výstavního programu. Letošní ročník se trochu liší od těch předcházejících. Nevrací se tolik do minulosti, zahrnuje kratší časový úsek. Představuje malofornátové grafické práce umělců a umělekň z Hollaru vytvořené v letech 2020–2022. Z výsledků ankety, které měli možnost zúčastnit se vystavující grafici a grafičky, vyplývají zajímavé postřehy. Práce v našem grafickém formátu autory nelimituje

po stránce technologické ani tematické. Vyzaduje ale značné soustředění, klade větší důraz na detail, což zvyšuje nároky na jemný a precizní způsob zpracování tiskové matrice. Pro někoho představuje malý formát možnost zachytit prvotní myšlenku, okamžitý pocit, deníkový záznam nebo dílčí kompoziční nápad,

Pavel Hora, linořt, linořez, materiálový tisk, 2018

kteřý rozpracuje prostřednictvím většího cyklu anebo na velké ploše. Pro jiného je drobný formát hlavním výtvarným médiem. Důvodem k vytváření komorní grafiky bývá i praktická stránka, tedy nižší náklady na realizaci a tisk, přijatelná cena, menší prostorové nároky při ukládání a snadnější adjustování. Tím se otevírá možnost dostupnosti originální grafiky pro široký okruh zájemců, diváků a sběratelů. Kromě toho, že jim komorní grafika přináší osobní potěšení, její snad-

ná distribuce a expanze přispívá k udržování povědomí o grafickém umění a rozmanitých technikách.”

Výstavy se zúčastnili: Mikoláš Axmann, Bronislava Bakule Malá, Milian Bauer, Libor Beránek, Patrik Braun, Irena Bujárková, Dušan Černý, Dagmar Dolíhalová, Lenka Falušiová, Vladimír Gebauer, Michala Gorbunovová, Jiří Hannuš, Eva Hašková, Barbora Heřmanová, František Hodonský, Pavel Hora, Helena Horálková, Jana Hubátková, Nanako Ishida, Said

M. Petřík a M. M. Šechtllová, Galerie Hollar, 7. 12. 2022, foto J. Blecha

Ismail, Eva Jakubcová, Zbyněk Janáček, Jarmila Janůjová, Oldřich Jelen, Dušan Kállay, Lenka Kahuda Klokočková, Robin Kaloč, Jan Kavan, Bedřich Kocman, Jan Kocman, Markéta Králová, Alena Lauřová, Martin Manojlín, Hana Mičková, Ondřej Michálek, Martin Mulač, Lubomír Netušil, Pavel Piekar, Miroslav Pošvič, Martin Raudenský, Josef Saska, Anastasia Serdyuk, Jaroslava Severová, Marek Sibinský, Pavel Sivko, Jiří Slíva, Jan Šafránek, Marie M. Šechtllová, Jana Šindelová, Kamila Štanclová, Petr Štěpán, Andrea Štosková, Ester Tajrychová, Eva Vápenková, Martin Velišek, Alex Vído, Lenka Vilhelmová, Eva Vlasáková, Josef Werner.

V seznamu jsou jak jména nám dobře známých tvůrců exlibris, tak jména

tých, kteří nám dávají naději, že se v budoucnu k tvorbě exlibris rovněž přikloní, vždyť komorní grafika je velmi blízká současnému trendu v tvorbě exlibris, kdy se exlibris stává osobní grafikou ob- jednavatele.

Byly uděleny tři ceny: Cenu SČUG Hollar získal Jiří Hanuš za mezzotintu a v nominaci byl Martin Velíšek za prořezávaný hlubotisk; Cenu Nadace Hollar obdržela Eva Vápenková, za suchou jehlu a v nominaci byli Lenka Falušiová (lept), Lenka Vilhelmová (kombinovaná technika) a Eva Vápenková (suchá jehla); laureátkou Ceny Spolku sběratelů a přátel exlibris se stala akademická malířka Marie Michaela Šechtlová za cyklus Exodus (kombinace suché jehly a mezzotinty, devět grafík, 2022); cenu jí osobně předal předseda SSPE pan Miroslav Petřík.

Lgh

ADVENTNÍ SETKÁNÍ SSPE

se konalo 10. prosince 2022 v Absolutum Wellness Hotelu v Praze-Holešovicích za účasti 60 členů. Setkání začalo ve 12 hodin a následující čas do 15 hodin byl věnován přátelským rozhovorům a výměně exlibris. Všichni účastníci večera obdrželi barevnou litografii se zobrazením vily, jejíž autorkou je Františka Jelenová. Po 15. hodině byl zahájen panem Mgr. Aloisem Sassmannem připravený kulturní program, ve kterém se vystřídali dva řečníci. Nejprve promluvil dr. Karel Žižkovský o životě a díle národního umělce Maxe Švabinského s doprovodem světelných obrazů z jeho grafického díla, které připravil Mgr. Alois Sassmann, a ukázkami originálních, málo známých a nevystavovaných erotických listů umělce, který miloval život

Františka Jelenová, L1, 2022

a přírodu. Poté přednesl dr. Jiří Ort ob- sáhlou a zasvěcenou přednášku o životě a díle malíře a grafika Miroslava Houry, jenž spojil svůj život se severními Čechami a městem Ústím nad Labem, kde tvořil a pedagogicky působil; rovněž byla připomenuta činnost M. Houry pro náš

Max Švabinský, Černové poledne (výřez), X2, 1941

spolek, a to jak publikační, tak výtvarná, která trvá do současnosti titulem našeho časopisu Knižní značka a spolkovým lo- gem. Opět se ujal slova dr. Karel Žižkov-

ský se vzpomínkou na malířku a grafičku Alenu Antonovou, jejíž přátelství, novo- ročenky a exlibris nás budou provázet do konce našich dnů; připomněli jsme si nám důvěrně známé vstupy oknem do jejího pražského přízemního atelieru s grafickým lilem, jezevčíkem a několika kočkami i její pravidelné pobyty na chalupě ve Velenovech s letním malířským atelierem a s opuštěným atelierem jejího manžela Petra Šturmy, jehož sochy, které Alenka s pomocníkem odlévala do dochovaných forem, zdobí přilehlou zahradu. Pak díky dr. Zítě Suchánkové následovalo promítnutí upoutávky na připravovaný filmový dokument *Krásná neznámá* o Vladimíru Suchánkovi, jehož autorem je syn Martin.

Tento krásný večer nám předznamenal následující rok 2023 jako rok Maxe Švabinského, Miroslava Houry a Vladimíra Suchánka.

Pořadatelům je třeba vyslovit vřelý dík za krásný večer s bohatým kulturním programem a ve společnosti výtvarníků a přátel.

Jan Langhammer

KNIŽNÍ PRÁCE ATELIÉRU KRUPKA

V pátek 20. ledna 2023 byla v historické budově Národního muzea otevřena nová výstava s názvem *Knižní vazby = ? Atelier Krupka*. Ta návštěvníkům na ukázkách tvorby manželů Lubomíra a Miroslavy Krupkových představuje současnou vynikající českou bibliofilskou produkci a umělecké knižní vazby.

Pod značkou Atelier Krupka vytvářejí od devadesátých let 20. století manželé Krupkovi osobité bibliofilie, často v umělecké knižní vazbě, i autorské knihy. Unikátnost jejich tvorby spočívá

v kompletním precizním zpracování knihy od výroby autorských ručně čerpaných papírů, ruční sazby textu a tisku až po opatření knižního bloku uměleckou knižní vazbou. Při své tvorbě používají často neobvyklé materiály, jako kůru

prožranou kůrovcem, pavoučí sítě, vosí hnizda či exotické dřeviny a kůže. Atelier Krupka se specializuje i na inovace, vlastní například patent na zhotovení vazby se syntetickým papírem Tývek, z něhož vytvořili voděodolnou knihu Liber Aqua. Za své práce získali mnohá prestižní ocenění a jejich knižní vazby vlastní nejen české, ale i zahraniční instituce, například The British Library v Londýně.

Výstava představuje návštěvníkům 34 uměleckých knižních vazeb a autor-ských knih, včetně umělecky svazaného reprintu *Šumavy umírající a romantické* Josefa Váchala, největší české tištěné knihy. Zajímavostí je také 10 rámu s ukázkami ilustrací knih a typograficky jedinečných sazeb na tónovaných ručních papírech. Téma doplňuje ve smyčce promítaný němý film ukazující čerpání ručního papíru, sazby textu a tisk a knižní workshopy pro veřejnost.

Vernisáž se konala za velkého zájmu veřejnosti ve čtvrtek 19. 1. 2023 od 17 hodin za účasti manželů Krupkových, Výstava potrvá do 23. dubna 2023.

Martina Vyšehliďová

VÝSTAVA VLASTIMILA SOBOTY V MALŠIČÍCH

V úterý 14. února 2023 se v Galerii Františka Peterky v Malšičích (dříve Galerie městysu Malšice) konala vernisáž výstavy výtvarníka Vlastimila Soboty (*1953)

Jana a Vlastimil Sobotovi, Galerie F. Peterky Malšice, 2023, foto Z. Housková

k jeho letošnímu životnímu jubileu pod názvem **Od úterý bude Sobota**. Na jejím začátku poděkovala paní Eva Hrušková městysu za to, že galerie od 1. 1. 2023 nese jméno jejího otce, malíře a grafika

Městys Malšice a Galerie Františka Peterky si Vás dovoluje pozvat na výstavu

OD ÚTERÝ BUDE SOBOTA

Vernisáž za účasti výtvarníka Vlastimila Soboty
14. února 2023 od 18 hodin,
úvodní slovo Mgr. Alois Sassmann

Františka Peterky. Vernisáž zahájil kurátor Alois Sassmann, který pohovořil o životě a díle Vlastimila Soboty, s nímž pak vedl improvizovaný rozhovor.

Účastníci vernisáže (mj. Martin Bouda, vnuk Cyrila Boudy, který zde bude vystavovat v září) ocenili, že z díla Vlastimila Soboty vyzáří pohoda a pozi-

tivní energie. To v dnešní době všichni potřebujeme. Vystaveny byly olejomalby, akryly, volné grafické listy (barevné litografie a suché jehly) a rovněž exhibris a novoročenky. Vlastimil Sobotu, jenž je napůl Jihočechem, neboť ve své chalupě v Jarošově nad Nežárkou tráví podstatnou část roku, je autorem nového loga Galerie Františka Peterky a designu její webové stránky www.galeriemalsice.cz.

Vlastimil Sobotu na závěr předal kytici své manželce Janě k výročí čtyřiceti pěti let společného života. Vernisáž zachytila ve fotografích paní Zdeňka Housková, kronikářka městysu Malšice. Výstava trvala do 3. dubna 2023.

Alois Sassmann

ZEMŘEL JIŘÍ PAVLÍK Z DOMAŽLIC

Stavební technik Jiří Pavlík, člen SSPE od roku 1983, sběratel exhibris se zaměřením na několik málo významných autorů, především na Ludmilu Jiřincovou,

Jiří Pavlík, Uherské Hradiště, 2006, foto J. Šulc

a občas na výstavy zapůjčoval exhibris ze své sbírky. Několikrát jsme spolu cestovali na sjezdy SSPE, např. do vzdálené Opavy. Spolu jsme se zúčastnili zájezdu do Belgie (Sint-Niklaas), který uspořádal pro náš spolek Jirka Hlinovský. Jako stavař se na cestách zajímal o historickou i současnou architekturu.

Pro Ludmilu Jiřincovou, která v letních měsících bydlela v secesní vilce v Peci pod Čerchovem, obstarával řešení různých stavebních a praktických úkolů; odměnou mu byla exhibris na jeho jméno. Z plzeňských autorů pro něj vytvořili exhibris, např. Milan Bauer a Marie Laciňková. Své přátelství s Ludmilou Jiřincovou, významnou malířkou, grafičkou a ilustrátorkou, nám popsal ve svém

Ludmila Jiřincová, C3, 19919

článku *Moje vzpomínky na paní Ludmilu Jiřincovou (Sborník pro exlibris a drobnou grafiku, 2022)*. Mně pomáhal při realizaci dvou publikací Státní vědecké knihovny v Plzni: *Tvůrci exlibris v západočeské oblasti. 80 let SSPE (1998)* a *Soupis exlibris třinácti plzeňských autorů (2000)*, pokud se týkalo umělců působících na Domažlicku.

Budeš nám chybět, Jirko!

Jan Langhammer

BEZ KOMENTÁŘE

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky

exlibris

dělení: ex-*lib*-*ris*

lze psát i: ex *libris*

rod: střední.

Jednotné číslo	Množné číslo
1. pád exlibris	exlibris
2. pád exlibris	exlibris
3. pád exlibris	exlibris
4. pád exlibris	exlibris
5. pád exlibris	exlibris
6. pád exlibris	exlibris
7. pád exlibris	exlibris

Příklad: Výstava návštěvníkům představí fond více než 31 tisíc exlibris od českých i cizozemských autorů.

Poznámka k heslu: podstatné jméno ne-sklonné.

MÁLO ZNÁMÁ EXLIBRIS A JEJICH ZNÁMÍ I NEZNÁMÍ AUTOŘI

V současné době se jen velmi málo našich členů věnuje sbírání starších klasických knižních značek. Jejich dostupnost je omezená a jejich ceny jsou podle nabídek prodejců na internetu poměrně vysoké. Na našich výměnných akcích se těžko

hledá někdo, kdo by měl o starší exlibris zájem. Nepravem jsou tato česká i zahraniční exlibris našimi sběrateli opomíjena. Není snadné při sbírání starých exlibris určit autora, a pokud se to podaří, pak určit jeho základní biografická data. Mnoho listků zůstává tak neurčeno a mnoho českých autorů zůstává v anonymitě. Je to určitá neúcta k mnohým z těch, kteří nepravem zmizeli z kulturního povědomí. Internet je mocný prostředek pro šíření kulturních znalostí, ovšem vždy se musí najít někdo, kdo se postará o zveřejnění. Příkladem pro nás mohou být webové stránky Jihočeské vědecké knihovny v Českých Budějovicích, na kterých můžeme kromě publikací vyhledávat rovněž exlibris, převážně ze sbírky našeho zasloužilého člena, člena výboru a předsedy Spolku (1941–1944) Svatopluka Samka (1885–1957); je to díky mnohaleté práci PhDr. Květy Cempírkové. Naopak špatně dostupná pro vyhledávání na internetu je sbírka 123 tisíc exlibris v Kabinetu exlibris Památníku národního písemnictví v Praze, která nemá dokončené elektronické zpracování a není zveřejněna ani ta část sbírek, kde by to již bylo možné. Exlibris lze vyhledat rovněž na stránkách Moravské galerie v Brně; zde však často bez obrázku, někdy chybí rozměry tištěného obrázku. Národní muzeum zveřejňuje své sbírky na stránkách [eSbírky](http://eSbírky.muzen.cz) – kulturní dědictví on-line a nalezneme zde rovněž exlibris včetně jejich zobrazení s podrobným popisem. Dobrým pomocníkem mohou být rovněž webové stránky antikvariátů jak českých, tak zahraničních. Díky našemu čestnému členu Klausí Rödelovi z Dánska je ve Frederikshavn Kunstmuseum rozsáhlá sbírka exlibris, která je přístupná na stránkách <http://art-exlibris.net/>. Elektronickému převedení tištěných českých

soupisů exlibris se u nás soustavně věnují dva naši členové: Stanislav Šereda a Vladimír Pospíšil. Uvádím několik příkladů nedokončené sisylvské práce při určování autorů starých exlibris a prosím o pomoci členy, kteří o tato a podobná exlibris mají zájem.

Jan Langhammer

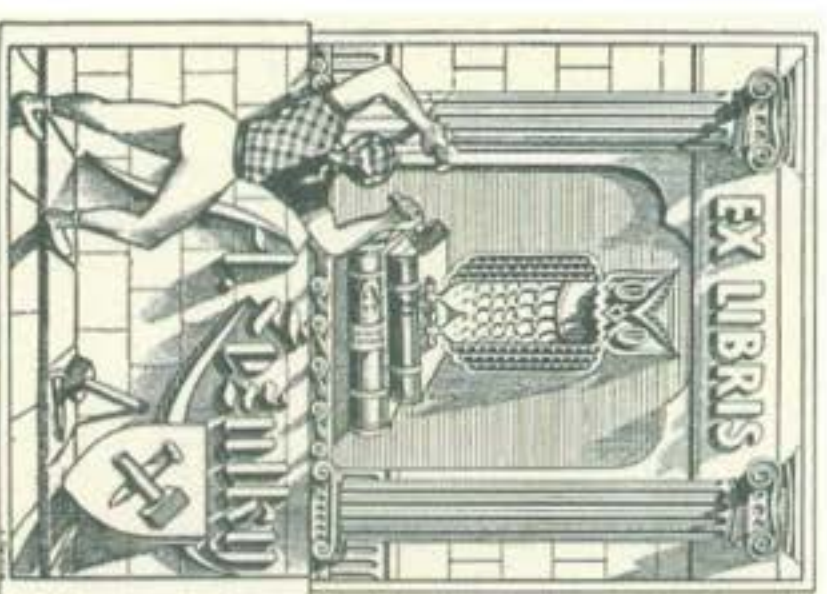
W. Beer, P1

Neznámý autor, P1, sign, vpravo dole C. A.

Ella Bednariková, L1

J. Tomín, P1

PUBLIKACE

NOWOSZEWSKI, Roman. Znaki niepokoju. Wociech Łuczak. Ekslibrisy

Blonie: Wydawnictwo Ereni, 2022, 96 stran, 80 reprodukcí exhibris, 14 fotografií, pevná vazba, 21,5 x 23 cm. Obsah: Dvě alba. Exhibris. Grafické motivy. Dílo a příjemci umění. Hřbitov věci (původní polský text je přeložen do angličtiny a němčiny). Individuální výstavy. Ceny a čestná uznání. Seznam exhibris (dřevoryty a mědiryty z let 1977–2015, celkem 80 kusů). Wociech Łuczak se narodil v r. 1946. Grafice se učil u svého otce Stanisława Łuczaka, malíře a grafika. Do roku 1987 pracoval v dřevorytu, pak připojil mědiryt a kresbu. V letech 1975–1986 vytvořil více než čtyři sta exhibris v dřevorytu, pak již tvořil exhibris zřídka a přešel od dřevorytu k mědirytu.

MAŠEK, Petr a další. Krása šlechtických exhibris a supralibros.

České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2022, 80 stran, 79 obrázků, 8 fotografií, obálka s titulem, brožováno, 24 x 16,5 cm. ISBN 978-80-88446-01-9. Katalog výstavy na Státním zámku Konopiště 25. 7.–25. 9. 2022. Tisk: Ostrava, Moravapress, 300 výtisků. Obsah: Tato kniha je moje. I. Počátky supralibros a exhibris v českých zemích. II. S korunou královskou. III. S mitrou a berlou. IV. Chlouba rodu. V. Rozmetané pokladnice. VI. Zatoulané střípky. Resumé. Literatura a odkazy. Autoři: Petr Mašek a dalších patnáct.

Barevně tištěný katalog k výstavě na zámku Konopiště přináší základní informace o knihovnách, jejich majitelích a o označování majitelství knih supralibros a exhibris.

Výstava a katalog jsou jakýmsi shrnutím dlouholeté činnosti všech šestnácti autorů (zejména Petra Maška) a zaslouží si tomu odpovídající pozornost ze strany veřejnosti a zejména sběratelů exhibris, neboť přináší zajímavé informace zasuté v dochovaných českých šlechtických a církevních knihovnách. Výstava byla rovněž instalována v Národní knihovně v Praze v Klementinu na výstavní chodbě v I. patře v době od 1. 2. do 31. 3. 2023.

Exlibris a supralibros jsou předmětem evidence, průzkumu a identifikace společného projektu *Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemiálních knižních celků* konsorcia Národního muzea, Národní knihovny ČR a Národního památkového ústavu.

Magazin 2022. Deutsche Exlibris Gesellschaft

Magazin částečně nahrazuje zrušené Mitteilungen. Jeho redaktorem je Heinz Neumaier. Ve formátu A4 má 48 stran a obálku; tištěn je barevně. Jeho přílohami jsou: Exlibris des Monats im Jahre 2022, sešit velikosti A4 o 32 stranách; novoročenka P. F. 2023 od S. Hrapova z Ukrajiny; stanovy DEG; přihláška na Jahrestagung DEG v Paderbornu ve dnech 11. – 14. května 2023. Z obsahu: zápis z členské schůze DEG ze 6. 5. 2022 v Moersu, účast 27 členů, předsednictvo bylo zastoupeno dvěma členy. Vítězi soutěže DEG za rok 2022 se stali: 1. Natalia Dikunova-Zípalova (Rusko), 2. Jan Černoš (Česko) a Egor Shokoladov (Bělorusko). Ceny publika: Silvana Martinoniová (Itálie) a Utz Benkel (Německo). Vyšla Ročenka DEG 2022. Hedwig Pauwels, významný belgický grafik, člen SSPe, vytváří již mnoho let vzpomínkové grafiky pro účastníky sjezdů DEG a zaslouží si za to velké poděkování; reprodukováno je devět těchto grafik s datem a místem konání. V Muzeu Schloss Burck se konala výstava ukrajinského exhibris. Novou členkou DEG se stala italská grafčka Carla Fusiová (*1961), tvorbě exhibris technikou leptu se věnuje již 25 let. Heinz Neumaier napsal článek *Portrét skladatele Johannes Brame* v exhibris, je zobrazeno 12 exhibris. K 150. výročí narození Heinricha Vogelera (1872–1942), německého malíře, ilustrátora, grafika a designéra, byla uspořádána mezinárodní grafická soutěž s účastí 72 umělců a umělků, kteří zaslali 100 prací; první cenu obdržela Italka Marianna Antonacciiová z Říma. Klaus Thoms se svěčuje, jak se stal sběratelem exhibris. Utz Benkel píše o své návštěvě ukrajinské grafčky Mariny Kupkinové a připojuje 13 fotografií. S. Hrapov vytvořil symbolickou varovnou novoročenku DEG pro rok 2023. V Turíně pořádá Museo Nazionale della Montagna (listopad 2022 – květen 2023) výstavu Adolfa Kunsta (1882–1937), německého malíře, grafika a tvůrce exhibris, jenž své dílo z velké části věnoval horám. In memoriam: Heinz Decker (1933–2021), sběratel exhibris, redaktor a publicista; Hartmuth Polenz (1940–2021), vědecký pracovník dějin starověku ve střední Evropě s důrazem na Kelty, sběratel exhibris; Siegmund Sos (1935–2022), maďarský grafik žijící v německém Balingenu, tvůrce exhibris; David Bekker (1940–2022), ukrajinský grafik, tvůrce exhibris; Karl Franz Stock (1937–2022), rakouský sběratel exhibris a publicista; Karl Kröger (1948–2022), německý sběratel exhibris; Gordon Peter Smith (1932–2021), anglický sběratel exhibris.

Příloha: Exhibris měsíce v roce 2022; autoři: 1. Krzysztof Marek Bąk, 2. Eric Neunteufel, 3. Heinrich Vogeler, 4. David Bekker, 5. Ferdinand Götz, 6. Silvana Martinoniová, 7. Utz Benkel, 8. Julibert (Joaquim Julibert Gual) Baucis, 9. Marina Kupkinová, 10. Umberto Giovannini, 11. Carla Fusiová, 12. Oskar Kokoschka.

Lgh

ČASOPISY

EXLIBRIS ABOENSIS, Nro 120, 4/2022, Finsko

Číslo s logem 40. kongresu FISAE na Mallorce má na titulní a zadní stránce obálky reprodukována americká exhibris a uvnitř informace o minulém 39. kongresu FISAE v San Francisku. Exhibris Aboensis slaví třicet let své existence. Je popsána historie prázdninového domu v Päivölän; významní hosté a jejich exhibris. Estonka Imme Viidalepp (1947–2006) a její tvorba exhibris. Exhibris osobnosti: finská herečka dvojice

Hilkka Helinä Halttunenová (1916–1973) a Kaarlo Halttunen (1909–1986). Série exlibris časopisu Nuori Voima 10/1933. Zimní sporty na exlibris. Tchajwanská exlibris.

GRAFIEKWERELD, No. 4, 2022, Nizozemsko

V tomto čísle je na začátku článek Everta Veldhuizena o českém grafickém umělci Oldřichu Jelenovi, o jeho tvorbě exlibris, volné grafice a ilustracích. Následuje článek o exlibris maďarského malíře a grafika Endreho Vadasse (1901–1944). Maarten Giltay Veth s námi sdílí svých deset nejkrásnějších kopií příležitostné grafiky od neholandských umělců (mezi nimi **V. Cinybulk, M. Houra, J. Lukavský a A. Doležal**). Coen Geertsema předkládá výsledky nevelké exlibrisové tvorby Melie van der Meijové (1912–2014).

GRAPHIA, Tijdschrift voor ex-libriscunst. Nummer 2022/4, Belgie

Axel Jirsch (*1951), německý grafik, posílá pravidelně svoje novoročenky vytvořené v kombinaci leptu a akvatinoty; v námětech tlumočí své pocity z doby, kdy jeho rodné město patřilo do NDR. Arnuld Rainer se narodil r. 1928 v Badenu nedaleko Vídně. Vystudoval architekturu na střední škole ve Villachu (1947–1949) a poté studoval na Akademii výtvarných umění ve Vídni. Jeho tvorba patří k tzv. neformálnímu umění, vyznačuje se mj. přemalováváním fotografií a tisků. Série článků Dekadence v exlibris pokračuje 8. částí Lakomství a chamtivost; k článku jsou mj. připojena exlibris od D. Kallaye, D. Polakoviče a O. Jelena. Pátou mezinárodní soutěž Exlibris Istanbul 2022 obeslalo 452 umělců z 36 zemí; z nich bylo 183 vybráno pro výstavu a zařazeno do katalogu. Uděleno bylo osm cen a deset čestných uznání. Výstava se konala na Istanbulské univerzitě od 15. listopadu do 15. prosince 2022. Hasipu Pektasovi se podařilo založit a etablovat za podpory soukromého podnikatele Muzeum exlibris v Istanbulu. V září roku 2022 oslavili Frank Ivo van Damme devadesát let a jeho žena Joke van den Brand osmdesát pět let života (druhého a dvacátého osmého září). Byla to příležitost k slavnostnímu setkání v Ter Delft v Ekerenu za přítomnosti četných významných osobností z oblasti kultury. Oba umělci vykonali mnoho jak pro belgické exlibris, tak pro Graphii. Yumi Yagihara z Japonska je známá pro své obrazy, ale miluje rovněž grafiku. Vytváří litografie na kameni v ateliéru Machida City Museum of Graphic Arts s limitem deseti kopií pro každý výtisk a od roku 2010 také litografie na hliníkových deskách v tiskárně Kawalaboo; věnuje se rovněž tvorbě exlibris. Běloruska Ekaterina (Kate) Kovzusová (*2000) projevuje velký grafický talent, vytváří exlibris v hlubotiskových technikách. Je představeno jejich osm exlibris z nedávné doby. Grafik Joe English vytvořil exlibris pro vlámského lingvistu Oscara Dambrehu; související příběh je obsahem článku. Jsou představeny obrazové soupisy exlibris Mariny Richterové a Kataríny Vavrové (Kříž, Váverka).

Mitteilungen. Österreichische Exlibris-Gesellschaft 3/2022

Článek k 50. výročí úmrtí Huberta Woyty-Wimmera, rakouského grafika a médírytce (1901–1971); v přetřeseném nekrologu, který napsal Toni Hofer, je popsán jeho život a profesionální činnost. Exlibris mödlingského právníka a lokálního politika Dr. Adolfa

Rzilny (1875–1962) od Aloise Kolba (1875–1942); dr. A. Rziha byl rovněž autorem sportovních příruček pro zimní sporty. Exlibris Hermíny von Sonnenthalové; exlibris vytvořil Karl Bunzel jako litografi, existuje ještě jeho zinkografická kopie zhotovená z původní kresby. Michael Gryksa podává zprávu o sjezdu SSPE v Brně. V Maďarském kulturním centru v Helsinkách se konala v listopadu 2022 společná maďarsko-finská výstava exlibris.

SELC-EXPRESS, Nr. 122 / Dezember 2022, Švýcarsko

Sjezd SELC se bude konat v září 2023 v Basileji. Sjezd Rakouské exlibristické společnosti, která letos oslaví 120. výročí vzniku, se bude konat 28.–30. dubna 2023 ve Winerwaldu, přihlašky přijímá Michael Gryksa. Oswald Lederer (1911–2020), jeho exlibris a jejich seznam; celkem vytvořil 12 exlibris v mědirytu a dřevorezu, všechna jsou zobrazena. Před 180 lety (1842) byla zveřejněna novela Die schwarze Spinne (Černý pavouk) od švýcarského spisovatele Jeremiasse Gotthelfa; je připomenuta novela a zobrazena exlibris na toto téma. Gregorius Sickingner (1558–1631), malíř a kreslíř, byl autorem 35 známých heraldických exlibris v technice dřevorezu; bylo objeveno jedno jeho další exlibris, článek obsahuje deset reprodukcí exlibris. Exlibris pro Gerharda Stoecklina od Alberta Hintera (1876–1957) existuje ve dvojím provedení (v druhém s dodatečným ornamentálním zarámováním postavy voutsatého muže v kутně). Exlibris s náměty z pohádky Žabí král aneb Železný Jindřich od bratří Grimmů (jedno od O. Čechové). Lgh

VÝSTAVY

- **Galerie HOLLAR**, Smetanovo nábřeží 6, 110 00 Praha 1
 - 6. 4. – 30. 4. 2023 Eva Vlasáková
 - 4. 5. – 4. 6. 2023 Magické číslo 3
 - 8. 6. – 2. 7. 2023 Příběhy: Lenka Štěpaníková, Michal Novák, Tomáš Hřívnáč
 - 8. 7. – 6. 8. 2023 Známková tvorba
 - **Galerie u lávky**, Povltavská 21/42, Troja, 171 00 Praha
 - 9. 3. – 30. 4. 2023 Jan Kavan. Grafiky z archivu
 - **Galerie U Kellerů**, náměstí Kašpara Šternberka 68, 338 28 Radnice
 - 27. 3. – 7. 5. 2023 Pavel Šimon – exlibris, novoročenky, volná grafika
 - 8. 5. – 18. 6. 2023 Max Švabinský, volná grafika, exlibris, novoročenky
 - 19. 6. – 30. 7. 2023 Jana Vacková a Eva Vlasáková, volná grafika, exlibris, novoročenky

STATISTICKÉ ÚDAJE O ČLENECH SSPE

K 1. 1. 2023 měl spolek 320 individuálních členů (295 z Česka, 5 ze Slovenska a 20 z ostatních zemí). Počet individuálních členů se snížil o 39 osob. Českých kolektivních členů je 20 (17 dalším posíláme povinné výtisky) a z ciziny 11 (1 platící a 10 za reciproční výměnu časopisů). Spolek měl k 1. 1. 2023 pět čestných členů a jednoho čestného předsedu. Členy spolku bylo 56 výtvarníků. Průměrný dovršený věk členů v roce 2022 byl 66,5 let. Věkové složení členů z Česka

pro rok 2022 podle evidence k 1. 1. 2023: 19–29 let 3, 30–39 let 11, 40–49 let 21, 50–59 let 39, 60–69 let 70, 70–79 let 86, 80–89 let 59 a 90–100 let 6.

Rozdělení individuálních členů podle krajů k 1. 1. 2023: Praha 91 členů, Středočeský kraj 30, Jihočeský kraj 23, Plzeňský kraj 12, Karlovarský kraj 9 členů, Ústecký kraj 7, Liberecký kraj 11, Královéhradecký kraj 20, Pardubický kraj 22, Kraj Vysočina 7, Jihomoravský kraj 15, Zlínský kraj 16, Olomoucký kraj 15, Moravskoslezský kraj 17.

V průběhu roku 2022 zemřelo deset našich členů: PhDr. Eva BRACHTLOVÁ z Rabštejnské Lhoty, Jaroslav LOHYNSKÝ z Moravské Třebové, akademický malíř Rastislav MICHAL z Prahy, Mgr. Eva NĚMCOVÁ z Prahy, Jiří PAVLÍK z Domažlic, MUDr. Jiří POL z Moravské Třebové, MUDr. Jan REBAN z Hluboké nad Vltavou, malíř Michail ŠČIGOL z Prahy, Ing. Zdeněk ŠÍMA z Kladna, doc. Ing. František VANÍČEK, CSc., z Prahy.

V průběhu roku 2022 do spolku vstoupilo 16 nových členů.

Pro neplacení příspěvků bylo ukončeno členství celkem 21 členům.

V průběhu roku 2022 bylo na vlastní žádost ukončeno členství celkem 13 členům a k 31. 12. 2022 dalším 4 členům.

Výbor SSPE

SMUTNÁ ZPRÁVA

Naše členka paní Rosemarie Aschenbachová darovala letos v lednu na tiskový fond spolku částku 60 EUR, za kterou jí velmi děkujeme. Zároveň vyslovila přání, zda bychom tento dar mohli spojit se vzpomínkou na jejího manžela pana Geralda Aschenbacha, který zemřel 10. ledna 2023 ve věku nedožitých 89 let. Ráda přání plním, ale musela jsem si částečně vypůjčit text od pana Klause Rödela, který ve svém nekrologu píše: „Gerald Aschenbach byl absolventem Vysoké školy pedagogické a jako pedagog působil téměř 45 let. Kromě knižních značek byl vášnivým sběratelem volné grafiky a pomáhal Rosi s přípravou výstav. Knižní značky pro něj vytvořili vynikající umělci, např. J. Brázda, J. Dajč, R. Franke, M. Houra, D. Olschewski, H. Pauwels, V. Sobotta, W. Zwiers. Ve své sbírce má řadu exlibris od českých autorů. Je autorem knih o Evě Aulmannové a Manfredu Bořingerovi (Exlibristen 1998), nemluvě o mnoha esejích v ročencích a časopisech.“

Gerald Aschenbach
Pláná nad Lužnicí, 2006, foto J. Šulc

mannové a Manfredu Bořingerovi (Exlibristen 1998), nemluvě o mnoha esejích v ročencích a časopisech.“

Paní R. Aschenbachové a celé rodině vyjadřujeme upřímnou soustrast.

Za výbor SSPE Jarmila Špačková